

Gre za obrambo človeškega življenja

Na nedeljskem referendumu se bo eno izmed vprašanj, na katera bo treba odgovoriti, glasilo, ali smo za to, da ostane v veljavi sedanji zakon o splavu, ali za to, da se odpravi. Glede tega se vodi zdaj oster propagandni boj. Tisti, ki so za to, da ostane sedanji zakon v veljavi, poudarjajo bolj pravico ženske, da sama odloča, ali hoče splaviti ali ne, in pa realno nevarnost, da bi z odpravo tega zakona spet naraslo število ilegalnih splavov, ki marsikatero dekletko, pa tudi poročeno ženo lahko stane življenje ali ji vsaj zapusti trajne hude posledice, tako duševne kot telesne, med drugim tudi trajno nesposobnost za ponovno, tokrat zaželeno zanositev. Vemo tudi, da je ilegalni splav mnogim otrokom oropal mater, v družinah, kjer je bilo že mnogo otrok in zato breme za njihovo vzdrževanje prehudo. Vse to je treba upoštevati, kot tudi včasih še vse preveč trdosrčno ravnanje z nezakonskimi materami. Zato se marsikatera skuša temu izogniti s splavom.

Vendarle pa tudi ob upoštevanju vsega tega po svoji vesti ne moremo biti za ohranitev zakona o splavu, ki je že sam po sebi kompromisen, a tako, da vzbuja v javnosti in seveda predvsem med ženskami prepričanje, da je splav moralno neoporečno dejanje, v bistvu samo »ženska zadeva« in stvar zdravniške tehnike ter zakonodaje. V resnici pa ni tako. V našem listu nismo nikdar dopuščali dvoma in v zadnjem času smo celo večkrat jasno in posebej poudarili, da gre pri splavu za uničenje človeškega življenja. To torej ni samo zadeva ženske volje in zdravniške tehnike, ampak huda moralna odločitev. V bistvu gre za usmrtenje človeškega bitja, ki ima kot vsako človeško bitje pravico do življenja, tudi nasproti tistim, ki so ga priklicali v življenje, torej nasproti ženski, ki bi morala postati njegova mati, in moškemu, ki bi moral postati njegov oče, pa naj sta poročena ali ne. Kdor noče otroka, naj se izogne zanositvi. Tega ne morejo storiti ženske samo v primeru posilstva, a v takem primeru ne more biti niti veljavnih moralnih pomislekov proti splavu, saj se tudi spolnega občevanja in zanositve ne sme nikomur vsiliti proti njegovi volji, ker to je nasilje nad člove-

dalje na 2. strani ■

VEST JE GLOBOKO PRESENETILA SVET

Atentat na papeža Janeza Pavla II.

V sredo, 13. t.m., se je popoldne bliskovito razširila vest, da je papež Janez Pavel II. postal žrtev atentata. Na sv. očeta je streljal 23-letni turški državljani Mehmet Ali Hagca, ki je bil aretiran nekaj minut po zločinskem dejanju na trgu sv. Petra v Rimu. Terorist se je pomešal med množico vernikov, ki je kot vsako sredo čakala na splošno avdienco na trgu sv. Petra. Papež Janez Pavel II. je pozdravljal in blagoslavljal vernike s krova manjšega vozila, ko je zločinec oddal tri ali štiri strelje iz samokresa. Papež je bil hudo ranjen v trebuh ter laže v levo in desno roko. Pol ure po atentatu so se zdravniki klinike Gemelli odločili za kikirski poseg, ki je trajal nad pet ur. Operacija je uspela, vendar so si zdravniki pridržali prognozo in bo treba počakati nekaj dni, preden se bodo izrekli, da je pacient izven smrtnih nevarnosti. Pri atentatu sta bili ranjeni tudi neka 60-letna ameriška državljanka,

ki se v bolnišnici bori s smrtjo, ter neka 21-letna Jamajčanka, čigar življenje pa ni v nevarnosti.

Atentat na poglavarja katoliške Cerkve zgovorno dokazuje, da je nasilje postalo rakova rana današnjega časa in današnje družbe. Pred streli atentatorjev in zločincev ni takorekoč več nihče varen, saj je dogodek v prestolnici krščanstva pokazal, da se nasilneži in zločinci ne pomišljajo streči niti po življenju človeka, ki za ves svet predstavlja simbol miru in bratstva.

Kot slovenski list, smo v teh težkih trenutkih še posebej s srcem blizu sv. očeta, saj je že nekajkrat dokazal, da nas pozna in da zlasti pozna naše razmere in težave. Naj mu gre naša iskrena solidarnost s prisrčno in živo željo da bi čimprej mogel nadaljevati s svojim vzvišenim poslanstvom v korist miru, sožitja in pravičnosti po vsem svetu.

JUGOSLAVIJA: LETO DNI BREZ TITA

Stabilizacija in nacionalizem

Neuvrščенost, samoupravljanje, delegatski sistem, ljudska samozaščita, bratstvo-enotnost: pet osnovnih načel jugoslovanske poti v socializem, pet krakov zvezde, ki je v letu po Titovi smrti izgubila na blesku, čeprav ostaja s potrditvijo dogovarjanj in diferenciacije edini možni kažipot.

Prvi krak, neuvrščенost, je izgubil svojo ost že za Tita, na havanski konferenci, ko se je Jugoslavija, da bi preprečila dokončni razdor, odpovedala vodilni vlogi v svetu neuvrščенih. Težišče se je pod kubanskim predsedstvom gibanja neuvrščенih odločno premaknilo, primer glasovanj v Združenih narodih o vdoru sovjetskih sil v Afganistan pa je bil verjetno zadnji, ko je velika večina neuvrščенih držav kljub razlikovanju enotno glasovala proti napadu na nekdanj neuvrščени Afganistan.

Drugi krak, samoupravljanje, je nalezl na nasprotnike, odkrite in prikrite, tako v razvitih kot nerazvitih republikah in

pokrajinah, ko proti naraščajoči inflaciji ni bilo ne zveznih ne republiških ukrepov. Štiri mesečni boj Tita s smrtjo je praktično zavrl ukrepanje, ki je bilo glede na gospodarski položaj nujno. Inflacija z istočasnim zamrznjenjem osebnih prejemkov je medtem presegla po uradnih podatkih 40 odstotkov, v gospodinjstvih pa še enkrat toliko. Pozivi k povečani proizvodnji, povratek k tezam, da morajo biti osebni dohodki zrcalo storilnosti, so našli odobravanje v razvitih, neodobravanje pa v nerazvitih republikah in pokrajinah, še posebej ko so se pojavili predlogi o predimenzioniranju zveznega sklada za pomoč nerazvitim, tako da bi organizacije združenega dela posameznih republik samoupravno združevale delo in razpoložljive fonde.

Delegatski sistem

Tretji krak, delegatski sistem, je nalezl na kritike celo v centralnem komiteju Zveze komunistov Jugoslavije. Slavko Šaj-

dalje na 3. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 17. maja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.45 Veliki orkestri; 10.30 Nediški zvon, oddaja o Benečiji; 11.00 Mladinski oder: »Gnezdo sršenev«; 11.30 Nabonža glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Okuole ognjišča — pred studencan, snopič prafc in muzike naših judij; 15.00 Šort in glasba ter neposredni renosi; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 18. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih havtorjev; 11.30 Beležka; 11.35 Zimzelene melodije; 12.00 Kulturni dogodki; 12.40 Slovenska imena naših krajev; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Tik-tak; 14.30 Roman v nadaljevanjih — John Galsworthy: »Temni cvet: Pomlad«; 15.00 Glasbeni ping pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Dobrodelni koncert ob mednarodnem letu invalidov; 18.00 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 19. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.10 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 11.35 Paleta orkestror; 12.00 Četrtekova srečanja; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Motivi z malega zaslona; 16.00 Mladi pisci; 16.15 Romantični trenutek; 16.30 Rezervirano za... 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Nove plošče; 18.00 Sodobni italijanski deželni avtorji; 18.30 Priljubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 20. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Glasba skozi stoletja; 11.30 Beležka; 11.35 Zimzelene melodije; 12.00 Pod Matajurjan, posbenosti in omika Nadiških dolin; 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz zakladnice slovenske mladinske literature; 14.30 Roman v nadaljevanjih — John Galsworthy: »Temni cvet: Pomlad«; 15.00 Nove plošče; 15.30 Med dvema ognjema — kviz oddaja s sodelovanjem slovenskih goriških in tržaških višjih srednjih šol; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: Mladi izvajalci — Letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 Likovna umetnost; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 21. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 11.35 Paleta orkestror; 12.00 Likovna umetnost; 12.40 Melodije od vsepovsod; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.45 Problemi slovenskega jezika; 16.00 Psihologija predšolskega otroka; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Deset sezon tržaške Glasbene matice; 18.00 Četrtekova srečanja; 18.30 Kulturne rubrike naših tednikov; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 22. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Za ljubitelje operne glasbe; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beležka; 11.35 Zimzelen melodije; 12.00 Na goriškem valu; 13.00 Poročila; 13.20 Revija goriških zborov v cerkvi sv. Ignacija 28. novembra lani; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Kje je napaka?; 14.30 Roman v nadaljevanjih — John Galsworthy: »Temni cvet: Pomlad«; 15.00 Doba kantavtorjev; 16.00 Okuole ognjišča — pred studencan, snopič prafc in muzike naših judij; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 18.40 Slovenska imena naših krajev; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 23. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 11.35 Paleta orkestror; 12.00 »Danes in jutri« — oddaja o Režiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 16.00 »Up naj vam bo zvest prijatelj, maestro!«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenski zbori in vokalne skupine na ploščah; 17.30 Na goriškem valu; 18.00 Tone Frelih: »Igra resnice«, enodejanska o strahu in pogumu; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

■ nadaljevanje s 1. strani

kom in kršitev njegovega človeškega dostojanstva. Splan se da v takem primeru opravičiti, čeprav imajo nekateri teologi tudi v takih primerih pomisleke.

Današnja stopnja ženske (in moške) izobrazbe tudi glede anatomije, biologije in spolnosti je na taki stopnji, da ženske dobro vedo, kdaj so njihovi rodovitni ali nerodovitni dnevi. Če torej tega ne upoštevajo in zanosijo, ne smejo naložiti krivde in kazni človeškemu bitju, ki so ga s tem nehote priklicale k življenju. Krivda je njihova (če se to seveda lahko smatra za krivdo), ne pa bitja, ki so ga spočele. To bitje je popolnoma nedolžno, a je človeško bitje kakor usako drugo, rojeno ali nerojeno, kakor je žito že bilka, ki vzkali iz zrna, vržnega v zemljo. Njegovo bivanje v materinem trebuhu je samo eden izmed štadijev njegovega življenja, kakor je eden izmed štadijev človekovega življenja, ko je dojenček otrok, ko shodi, šolar, kot dozorel človek in kot starc, pa tudi človek, ko umira. Velikanska hinavščina je, če se nekdo dela, da tega ne ve. Vsaka ženska, ki poseje seme v svoje cvetlične lončke in čaka, da bo pognalo, ve, kaj dela in kaj to pomeni. Kako da bi ne vedela, kaj pomeni sejati seme človeškega življenja?

Moderna higiena pozna vsakovrstna sredstva in tehnike za preprečitev zanositve. Cerkev na nekatere ne daje svojega pristanka, toda uporaba takih sredstev je neskončno manjši greh tudi s stališča krščanskega nauka in morale kakor hladnokrvnen in premišljen umor še nerojenega človeškega življenja. Kajti jasno je, da je tudi to umor. To nam pove naša vest, pa naj se še tako delamo, kakor da tega ne vemo ali da gre samo za navaden medicinski poseg. Nobena ženska, ki je naredila splav, nima več mirne vesti, pa naj se še tako trudi, da bi na to pozabila, kakor tudi ne moški, ki ji je to dovolil ali ji svetoval, ali pa jo k temu celo prisilil, da bi se izognil svoji odgovornosti in da mu ne bi bilo treba prispevati k vzdrževanju otroka, ki bi se moral roditi.

Kdor torej noče otroka, naj se tega zaveda že pred spolno združitvijo, saj človek vendar ni žival, da bi se moral absolutno

pokoravati svojemu nagonu in da ga ne bi mogel uravnavati v skladu s človeškim dostojanstvom in pametjo. Če pa tega noče, mora pred svojo vestjo, pred Bogom in pred svetom prevzeti odgovornost za posledice in ne naložiti krivde in kazni nedolžnemu bitju v materinem telesu, ki se ne more braniti. Premišljen, hoten splav je eden najgnusnejših pojavov sodobnega življenja, sodobnega uživanja in izogibanja odgovornosti, ki ga najdemo tudi na drugih področjih. Organizirana družba, država, pa je dolžna, da vsaki materi, zakonski ali nezakonski, zagotovi take pogoje in materialna sredstva, da bo lahko z vso pripravljenostjo in brez strahu sprejela novo življenje otroka, ki je na poti k njej.

—o—

DEŽELA IN OSIMO

Dežela predlaga novo lokacijo proste industrijske cone, ki jo predvideva Osimski sporazum na ravnini Osapske doline in Oreha. Tako je izjavil odbornik za načrtovanje in proračun Coloni v govoru, ki ga je imel pred posebno komisijo deželnega sveta za izvajanje osimskega sporazuma. To hipotezo za novo lokacijo bodo sporočili krajevnim upravam in zainteresiranim ustanovam. Colloni je dejal, da je raziskava izvedencev odkrila tri prosta področja, ki imajo dobre značilnosti in merijo približno 50 hektarov. Vsa tri so na področju med miljsko občino in dolinsko ter tržaško industrijsko cono, ena pa meji na Jugoslavijo.

—o—

AFGANISTAN

Diplomatski krogi v Islamabadu v Pakistanu so povedali, da sta pred dnevi v bolnišnici v Kabul umrla osebni tajnik afganskega voditelja Karmala in nov guverner Kandaharske pokrajine. Vest prihaja iz krogov, ki so zelo dobro obveščeni. Isti viri pravijo, da sta bila Karmalov tajnik in guverner ranjena pred tednom dni v spopadih med sovjetskimi vojaki in afganskimi partizani blizu Kabula in blizu mesta Kandahar.

Mitterrand novi francoski predsednik

Izvolitev socialističnega kandidata François Mitterranda za predsednika francoske republike še dalje brni v odmevih kot glavna novica dneva. Novoizvoljeni francoski poglavar še vedno prejema čestitke iz vsega sveta. Ene so samo vljudne, kot se spodobi za mednarodni politični bonton, druge pa so prežete z navdušenjem, to velja zlasti za predstavnike socializma in socialne demokracije v Evropi in drugod po svetu. Zaenkrat še manjkajo podrobnejše analize o tem dogodku s strani glavnih svetovnih velesil, to je Združenih držav in Sovjetske zveze. Ameriški predsednik Reagan je že čestital Mitterrandu, kaka bolj obvezujoča izjava Bele hiše na račun tega pomembnega evropskega političnega dogodka pa bo sledila v prihodnjih dneh. Naj v nekaj besedah obnovimo izid volilne tekme za francosko

predsedniško mesto. Mitterrand je zbral 51,8 odstotka glasov, dosedanji predsednik Giscard d'Estaing pa 48,2 odstotka.

Francija je v vrtincu komentarjev ob dogodku, ki jo je tako močno razgibal. Prepletajo se občutki presenečenja, navdušenja, razočaranja, kar je pač odvisno od pogledov, ki jih imajo posamezne politične formacije.

Francosko notranje ministrstvo je sporočilo dokončne rezultate predsedniških volitev. Mitterrand je prejel 51,75 odstotka glasov, Giscard d'Estaing pa 48,24 odstotka. Razlika v odstotkih znaša 3,51, v glasovih izraženo milijon 66.811. Volilo je 31 milijonov 249 tisoč 753 upravičencev. Odstotek vzdržanih glasov znaša nekaj nad 14 odstotkov.

Stabilizacija in nacionalizem

■ nadaljevanje s 1. strani

ber je na primer ugotovil, da je praksa delegatskih skupščin v marsičem slabša od predstavniških, ko imajo dvakrat več dnevnih redov, ali so dvakrat bolj formalistične, ali ko je povezava z delegati in delegatsko bazo slabša kot nekoč pri tistem predstavniku, ki se je vsaj bal svoje baze, ker je moral spet na volitve.

Četrti in peti krak, ljudska samozaščita in bratstvo-enotnost, sta se skrhalo ob zadnjem kosovskem primeru. Ljudska samozaščita, ki naj bi pod geslom »nič nas ne sme presenetiti« morala budno paziti na vsako notranjo ali zunanjo nevarnost, je v Prištini odpovedala. Pokazale so se prav tiste napake, pred katerimi je svaril teoretik stalne zaščitne budnosti general Nikola Ljubičić, to je infiltracijo elementov drugačnega mnenja. Ob prvih demonstracijah na Kosovu je tudi splavalo bratstvo-enotnost, ko so se pričeli napadi na Srbe in Črnogorce v avtonomni pokrajini.

Pričelo se je 11. marca v študentski menzi mega-univerze v Prištini, kjer sta bili dve uri pred pričetkom nogometne tekme odprti le dve samopostrežni okenci, namesto običajnih sedem. Začetnim kritikam na račun organizacije v menzi so se pridružile opazke o kvaliteti. Toda tedaj se je vsem še mudilo na stadion. In ker so se vrste pred okencema daljšale, je zaropotalo, v zrak so leteli krožniki, stolice, mize. Iz povsem spontanega protesta je nastala demonstracija. Čemu so težke milijarde šle za zgradnjo štadióna s 40 tisoč sedeži, čemu razmetavanje z javnim denarjem za megalomanske univerzitetne zgradbe? Verjetno pa se med demonstranti nihče ni vprašal, čemu ima prištinska univerza nad 47 tisoč študentov, ko je v celotni pokrajini le 158 tisoč delavcev. Kje bodo zaposlili vso to inteligenco, ki večinoma študira na humanističnih fakultetah? Doma jih ne bo moč v celoti zaposliti, v drugih krajih pa tudi ne, saj študirajo v albanščini. Zakaj je prav na prištinski univerzi študij najdaljši, povprečno osem let, kar pomeni, da večina ne zaključi študija v predpisanem roku?

Hočemo republiko!

Število demonstrantov se je medtem večalo kot hudournik, pridružili so se jim profesorji in delavci. Demonstracija je zadobila narodnostno-gospodarski značaj. Na naših tleh ležijo največja rudna bogastva, vendar imamo najnižji standard v državi. Hočemo republiko!

Ko so se pozno v noči demonstranti razšli, so bili vsi mnenja, da se bo življenje povsem normaliziralo. Toda to je bil le videz. Pričela se je prava psihološka gverila kot priprava na nove akcije.

Kolikšen je bil delež tiranskih univerzitetnih profesorjev, ki redno poučujejo na prištinski univerzi, bo le težko preveriti. Tiranska propaganda se je predstavila kot zagovornik upravičenih zahtev albanškega prebivalstva v Jugoslaviji. Dogodke na Kosovu je izkoristila tista struja v tiranski partiji, ki komaj čaka na smrt hudo bolnega in priletnega Enverja Hodže za nova trenja na Balkanu.

Po 15 dneh premirja so demonstracije znova izbruhnile 26. marca, na dan, ko je

v Prištino dopotovala štafeta mladosti, simbol bratstva in enotnosti. Posebnim protiterorističnim oddelkom milice se je posrečilo s solzilci razgnati okrog 2.000 študentov, profesorjev in delavcev. Vmes so se oglasili streli na obeh straneh, saj skoraj ni Albanca, ki ne bi imel pištole za pasom, v krvi so obležale žrtve in ranjenci. Tradicije, da je pištola ponos moškega, ni iztrebil niti Ranković, kljub brutalnim policijskim metodam.

Krvna osveta

Medtem ko so na posvetu starih zahtevali *krvno osvetlo*, ko so pričeli načrtovati napade na srbsko-pravoslavne cerkve in pokopališča, so se mladi dogovorili za nove oblike protestov s psihološko gverilo razdeljevanja propagandnega materiala, čemur so se pridružili tudi nekateri prištinski listi in revije, je Zveza komunistov podcenjevala dogodke in vso krivdo pripisala zunanjim in notranjim nasprotnikom samoupravnih, socialističnih in federativnih Jugoslavije. Še na edini tiskovni konferenci, ki jo je na velikonočni petek sklical predsednik predsedstva ZK Kosova Mahmut Bakali, ni padla beseda o resničnih vzrokih nejevolje albanskega prebivalstva. 45-letni Bakali, torej zdaleč najmlajši od 30-erice, ki nekaj pomeni v Jugoslaviji, edini od Nikežičeve skupine, ki je ostal na oblasti, po rodu Turek in ne Albanec, je zavrnil možnost odstopa, češ da gre za buržujske navade. Toda znotraj ZK Kosova se je že pričel boj proti Bakalijevi skupini, ki je desetletja vedrila s prispevki iz zveznega sklada za pomoč manj razvitim republikam in pokrajinam. Predvsem v Sloveniji so se pojavile kritike na račun prepovedi normalnega obveščanja javnosti o dogajanju v Prištini. Najdlje je šel Jože Smole, ki je na seji CK Zveze komunistov Slovenije dejal, da se je s tem grobo kršilo eno osnovnih ustavnih načel, načelo javnosti. Argument, naj se ne poroča, ker bi poročanje lahko imelo negativne posledice in sprožilo verižne reakcije tudi v drugih republikah, je treba odločno zavrnil, je dejal Smole, saj je v bistvu izraz nezaupanja do delovnega človeka.

Toda kljub tovrstnim kritikam, ki so bila znova izrečena tudi na nedavni seji CK ZKJ Jugoslavije, ostaja Kosovo odrezano od ostalega sveta, vsaj kar zadeva normalno informacijo.

Narodna zavest ni nacionalizem

Tudi o zahtevi Albancev s Kosova o prekvalifikaciji avtonomne pokrajine v republiko še ni bilo jasnih odgovorov. Do-

slej se je večina zadovoljevala s trditvijo, da bi priznanje republike Albancev v Jugoslaviji pomenilo rušiti federativno ureditev Jugoslavije. Edinole Boško Krunic se je spustil nekoliko dlje v razpravo, češ da razvoj avtonomnosti ni nekakšen samonikel proces, pač pa da je ta razvoj sestavni in organski del celotnega razvoja jugoslovanskega federalizma in revolucije.

Tako ostajajo besede predsednika SZDL Slovenije Mitje Ribičiča, da vse premalo govorimo o narodnosti in vse preveč o nacionalizmu, še vedno le opomin in nič več.

Razprave se nadaljujejo, nadaljuje pa se tudi čistka v Zvezi komunistov Kosova, še posebej pa v krogih šolnikov in kulturnih delavcev. Iz Zveze so zaenkrat izključili nekaj nad sto članov, z delovnega mesta pa so odslovili že nekaj stotin šolnikov. V Zvezi komunistov se napoveduje proces diferenciacije, na novo skovanega načela, po katerem bo moral vsak posamezni član izreči svoja stališča do nacionalizma. Toda meja med narodno zavestjo in nacionalizmom ni točno začrtana, lahko bo torej diferencirati srbskega pisatelja Dobrico Ćosića in hrvaškega publicista Marka Veselico, teže pa vse ostale. Prištinskemu študentu s kečo, tradicionalno belo volneno čepico, na glavi in majico z dvoglavi orlom, osrednjima znakoma narodne noše, bo zgolj zaradi tega težko očitati iredentizem.

Saša Rudolf

SLOVENSKA SKUPNOST O ATENTATU

Vest o atentatu na papeža Janeza Pavla II. je globoko odjeknila — pravi poročilo SSK — tudi v zamejstvu, saj sv. oče zaradi svojih velikih vrlin uživa velik ugled in je zelo priljubljen po vsem svetu.

SSK obsoja zločinsko dejanje in trdno upa, da bo papež čimprej okreval in nadaljeval svoje poslanstvo v blagor vsega človeštva.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

DANIEL L. COBURN

PARTIJA REMIJA

tragikomedija v dveh dejanjih

režija Dušan Mlakar

v soboto, 16. maja, ob 20.30 v gledališču F. Prešeren v Boljuncu

SLOVENSKI KLUB

priredi v nedeljo, 17. maja

SREČANJE V PEKLU

z ognjem, pijačo (plača vsak sam), hrano (prinese s seboj) in ostalimi grešnimi užitki. Z osebnimi vozili mimo Repentabara, Dutovelj, Stanjela proti Brankiu; pri zaselku Steske na desno do starega mlina. Dobimo se okrog 11. ure!

Slovenska skupnost in referendum

Deželno vodstvo Slovenske skupnosti je na seji v Jamljah dne 12. maja 1981 razpravljalo tudi o nedeljskih petih ljudskih glasovanjih. Pri tem je posvetilo posebno pozornost dvema referendumoma o določilih, ki so v Italiji uvedla po državnem zakonu dovoljeni splav. Deželno vodstvo SSK je mnenja, da gre v tem primeru za izredno pomembno vprašanje, ki bi ne bilo smelo postati plen strankarskih računov in po-

lemik. Čeprav se je med razpravo na seji deželnega tajništva SSK pokazalo, da je večina v vodstvu za spremembo obstoječe zakonodaje in za omejitvev prostega splava, je vodstvo dosledno z omenjenim izhodiščem sklenilo, da ne sprejme strankarsko obvezujočih stališč in da povabi člane in somišljenike Slovenske skupnosti, naj se svobodno, premišljeno in odgovorno odločajo po vesti.

Presenetljiv Vidalijev poseg

Bivši poslanec in senator KPI Vittorio Vidali, ki je kljub svoji že častitljivi starosti 81 let gotovo trenutno najmarkantnejši komunistični in italijanski politik v Trstu, je pred dnevi ponovno razgibal drugače še kar zasmrajene politične vode na Tržaškem. Le nekaj dni po sklepu pokrajinskega vodstva KPI, da umakne zunanjo podporo odboru tržaške pokrajinske uprave, ki mu je predsedoval socialist Carbone, zaradi česar je bil ta odbor prisiljen odstopiti, je stari komunistični prvak prišel na dan s presenetljivim predlogom, naj vse politične sile na Tržaškem, razen fašistov, sklenejo zavezništvo, češ da je Trst v nasprotnem primeru obsojen na gospodarsko in demografsko nazadovanje, saj mu grozi nevarnost, da se spremeni v »orjaško zavetišče upokojencev«. Po Vidalijevem mnenju bi zavezništvo moralo zajeti vse politične sile, od KPI do Krščanske demokracije in Liste za Trst, pri čemer je postavil za zgled nedavno akcijo v obrambo miljske ladjedelnice Alto Adriatico, ki je očitno bila po njegovem učinkovita ter uspešna, ker je bila izraz takšnega sodelovanja in dejanskega zavezništva.

Vidalijeva zamisel je vzbudila resnično presenečenje, saj je iz stališč, ki jih je uradno zavzemalo vodstvo tržaških komunistov, neovržno izhajalo, da sta KPI in Lista za Trst nespravljivi politični nasprotnici, med katerima ni možna nobena oblika zavezništva, oziroma takšnega ali drugačnega sodelovanja. Vsi se še spominjamo, kakšni napadi so leteli s strani komunistov na račun dela Krščanske demokracije, ko se je ta zavzemal za določeno obliko sodelovanja z Listo, na primer v okviru tržaške občinske uprave. Zdaj pa pride Vidali in ne glede na resnične in globlje vzroke ter razloge, zaradi katerih je Lista nastala, kratkomalo predlaga sklenitev »velikega zavezništva«, očitno zaradi obrambe višjih koristi Trsta. Toda tu se po našem postavlja cela vrsta načelnih in stvarnih vprašanj, v prvi vrsti vprašanje, kakšne naj bi bile te višje koristi. Znano je, da Lista na primer odklanja načelo, po katerem bo Trst lahko uspeval, če bo znal primerno urediti odnose s svojim zaledjem in v prvi vrsti s sosednjo republiko Jugoslavijo. To je tudi glavni razlog, zaradi katerega Lista dejansko nasprotuje izvajanju gospodarskega in v političnem pogledu tudi ostalega dela osimskega sporazuma, v zmotnem prepričanju, da so še možni odnosi med Trstom in zaledjem nekako na ravni gospodar - podložnik.

Ne da bi omenjali celo vrsto drugih vprašanj, ki se postavljajo, če samo trenu-

tek pomislimo na možnost uresničitve Vidalijeve zamisli, menimo, da je predlog komunističnega prvaka moral vplivati kot mrzla prha na tiste zamejske Slovence, ki so zlasti v zadnjih letih nekako množično in vsekakor nekritično ustopali v vrste KPI v Trstu, v naivnem prepričanju, da so časi okrog 50-tih let že davno za nami in da so odnosi med tržaško KPI in Slovenci popolnoma in dokončno urejeni na način, ki ustreza časti, dostojanstvu ter zlasti splošnim koristim naših slovenskih ljudi. Vidalijev poseg v politično življenje na Tržaškem pa ponovno zgovorno dokazuje, da je dejansko stanje drugačno. Zadrege v vodstvu tržaške KPI je očitna, saj

SPOMLADANSKI IZLET SLOVENSKE SKUPNOSTI IZ NABREŽINE

Sekcija Slovenske skupnosti za občino Devin-Nabrežina bo priredila v soboto, 23., in v nedeljo, 24. maja, tradicionalni spomladanski izlet. Avtobus bo odpeljal z nabrežinskega trga v soboto, 23. t. m., proti Ljubljani, mimo Kranja in Jesenic v Kranjsko goru, kjer bodo izletniki prenočevali v Porentovem domu. V nedeljo, 24. t. m., bo ob 9.30 odhod proti Vršču, nato nas bo pot peljala do izvira Soče in Trente, kjer si bomo ogledali muzej. Kosilo bo ob 15. uri v hotelu Kanin v Bovcu. Na povratku si bomo pred Čedadom ogledali Landarsko jamo. Cena izleta znaša 40.000 lir, pri čemer so vključeni vožnja, večerja, prenočišče, zajtrk, kosilo in vstopnice.

Kdor se namerava udeležiti izleta, naj se čimprej osebno ali po telefonu javi pri Antku Terčonu (209-509), Orlandu Žbogarju (208-592) in Mariu Kralju (200-310).

Tajništvo SSK za Devin-Nabrežino

je tajnik Tonel hitel zatrjevati, da se komunisti zavzemajo »za največjo možno enotnost na osnovi skupnega programa levih sil«, ki naj »temelji na uveljavljanju pravic slovenske narodnostne skupnosti na vseh področjih in na doslednem protifašizmu«. Toda to so besede, ki prav nič ne spreminjajo dejstva, da je Vidali s svojim predlogom dal duška razpoloženju določenega dela komunistične baze v Trstu, o kateri vemo, kako si zamišlja odnose med italijansko večino in slovensko manjšino.

Pisma uredništvu:

V OBRAMBO RESNICE, ČASTI IN DOSTOJANSTVA

V Primorskem dnevniku sem dne 6. t. m. bral na drugi strani poročilo o poteku srečanja med zastopniki Sindikata slovenske šole in načelnikom urada za šolstvo pri vsedravnem vodstvu PSI Lucianom Benadusijem. Poročilo med drugim pravi, da je omenjeni načelnik »ob vprašanju priznanja jugoslovanskih diplom izrazil pomislek, da bi bilo bolje ustanoviti slovensko univerzo v Italiji, češ da zamejske študente na ljubljanski univerzi indoktrinirajo«.

Kot zamejski Slovenec, ki sem pred leti diplomiral na filozofski fakulteti ljubljanske univerze, se čutim globoko užaljenega zaradi neutemeljenih, neresničnih in krivičnih trditev omenjenega načelnika, kajti na ljubljanski univerzi smo morali resno in temeljito delati, predavatelji so snov znanstveno podajali in nikogar niti skušali »indoktrinirati«, kot se je žaljivo izrazil predstavnik PSI, s čimer je hotel reči, da so nas vključevali v določen ideološki ali miselni sistem. Mislim, da moram tudi v imenu drugih diplomirancev s fakultet ljubljanske univerze protestirati proti grobem obrekovanju profesorjev in docentov ljubljanske univerze, ki jih Luciano Benadusi (kdo pa je ta?) postavlja na raven nekakšnih »agit-propovcev«, in se hkrati čudim, da predstavniki Sindikata slovenske šole niso temu človeku primerno odgovorili, vsaj tako sklepam iz poročila v tržaškem slovenskem listu. O Benadusijevem mnenju o ustanovitvi slovenske univerze v Italiji pa se gotovo ne splača zgubljati besed, saj je očitno neresno. Zakaj se načelnik urada za šolstvo pri vodstvu PSI raje ne pobriga, da bi se izpolnila natančna obveznost iz osimske mednarodne pogodbe, ki se tiče priznanja diplom, doseženih na univerzah v Jugoslaviji? Ali ne velja za vladno stranko, kot je PSI, načelo »pacta sunt servanda«? Ali moramo tudi na račun »napredne« stranke, za kakršno se ima PSI, vzkliskati z znanima besedama »græca fides«?

(Podpis)

Spoštovano uredništvo!

Mladinski pevski zbor tržaške Glasbene Matice je 8. t. m. odpotoval v Prato na mednarodno tekmovanje mladinskih pevskih zborov. Da bi se tudi glasbeni strokovnjaki v Pratu zavedli porazne revščine slovenske glasbene ustvarjalnosti bo zbor, poleg obvezne »Il vecchio leone e la volpe« italijanskega skladatelja A. Soresina zapel še — po prosti izbiri — norveško pesem Knuta Nystedt-a »sok Herren« in madžarsko »Türöt észik« Zoltana Kodalya. Upajmo, da se bo zbor Glasbene Matice s tem kozmopolitskim programom v Pratu častno uveljavil in tako potrdi pravilno usmeritev svojega repertoarja, po vsej verjetnosti odobrenega od vodstva Glasbene Matice in sugeriranega od kakega svetovalca iz matične domovine.

Čestitamo!

Ubald Vrabec

Tržaški pokrajinski odbor odstopil

Tržaški pokrajinski svet je vzel na znanje odstop predsednika in odbora. Prihodnja seja na tržaški pokrajini bo 25. maja, ko bo na dnevnem redu izvolitev novega odbora. Stranke imajo dva tedna časa, da skušajo premostiti krizo. Vsekakor je rok dejansko manjši, saj bo vladalo v tem tednu osrednje zanimanje za iztek referendumov. Na osnovi zadnje razprave je razvid-

no, da ni izgleda za skorajšnjo premostitev krize. Lista za Trst je negativno ocenila pobudo krščanske demokracije in štirih manjših strank, ki so oblikovale okvirni načrt tretje politične sile. Slednje so ponovno označile kot neupravičen izstop komunistične partije iz programske večine, komunisti pa so ponovno izjavili, da se pokrajinski odbor ni držal programskih dogovorov.

NAŠA POMLAD 1981

V soboto, 16. maja, ob 18. uri ter v nedeljo, 17. maja ob 17. uri, bo v Kulturnem domu v Trstu šesta revija otroških in mladinskih pevskih zborov »NAŠA POMLAD 81«.

Poleg otroških in mladinskih pevskih zborov, ki delujejo v okviru naših društev ter na slovenskih šolah, bo sodeloval kot gost »Coro di voci bianche Città di Oderzo«.

Zveza slovenskih kulturnih društev

Kongres Slovenske skupnosti v Gorici

Velika udeležba — nad sto članov in so-mišljenikov — na četrtem rednem kongresu Slovenske skupnosti, ki je bil preteklo soboto v Katoliškem domu v Gorici, je jasen dokaz, da je med našimi ljudmi močno utrjena zavest, da slovenska narodna skupnost v Italiji potrebuje svojo samostojno politično organizacijo, saj ni nobenega dvoma, da se ljudstvo utrjuje in napreduje samo, če je tudi politično organizirano. Obenem pa je dokaz, da je še mnogo naših ljudi, ki so pripravljeni pomagati in se udeleževati tudi na političnem polju. In tretja ugotovitev je, da ni do danes še nikoli bila razprava tako razčlenjena, saj so nastopili v diskusiji številni prisotni in lahko izrazili svoja stališča in tudi kritike.

Kongres je otvoril pokrajinski predsednik SSK Miro Gradnik, ki je razčlenil trenutni politični in gospodarski položaj glede na splošno stanje v državi in naše narodne skupnosti še posebej. Podal je pregled lanskih volitev, na katerih je naša stranka obdržala in v nekaterih krajih celo okrepila svoj položaj: v goriški občini bi, na primer, s še približno 150 glasovi lahko izvolili tretjega svetovalca, kar bi bilo ze-

lo možno in bi še pozitivneje vplivalo na slovensko prisotnost v izvoljenih telesih, še toliko bolj ob ugotovitvi, da se je predstavništvo slovenskih svetovalcev v italijanskih strankah občutljivo znižalo, najbolj pri socialistični stranki. Gradnik je zatem omenil nekatere težave, s katerimi se sooča naša skupnost v goriški občini in pozval novo vodstvo SSK, da se v prihodnji mandatni dobi še odločneje zavzame za reševanje naših problemov in sprejme še večje odgovornosti. Potrebna je uveljavitev naših predstavnikov in zavzetost nas vseh v boju za zakonsko globalno zaščito, je dejal Gradnik. Zatem se je spomnil in počastil spomin treh preminulih članov in doslednih borcev SSK, kot so bili Anton Cingerli, Ivan Prinčič in Franc Terpin. Predsednik Gradnik je nato prebral pismo in brzojavko, ki sta ju kongresu poslali pokrajinski tajništvi Krščanske demokracije in republikanske stranke.

Sledilo je poročilo tajnika Marjana Terpina, ki je v dolgem in izredno izčrpnem govoru podal prerez celotnega delovanja in nastopanja SSK, začevši z ustanovnim občnim zborom leta 1975. Začetno delo, je dejal Terpin, ni bilo lahko; danes pa lahko zatrdimo, da je takratna sprememba v stranki in temu sledeče poenotenje v deželnem okviru bilo nujno potrebno dejanje, saj so tedanje razmere narekovala reorganizacijo stranke. Začetni rezultati niso bili zadovoljivi, stanje pa se je v naslednjih treh letih izboljšalo in Slovenska skupnost je danes dosegla tako uveljavitev v lokalnem političnem življenju kot nikoli prej. Danes je SSK prisotna povsod tam, kjer je predstavila svojo listo in v številnih primerih soodloča o krajevnih političnih izbirah. V občinskem odboru v Gorici jo zastopa odbornik Damjan Paulin, na pokrajini odbornica Marija Ferletič, v Krmini odbornik Franc Kenda. Izredno pozitiven je bil uspeh SSK v Števerjanu, kjer samostojna slovenska lista vodi občinsko upravo že celih 30 let. V Doberdolu je tudi utrdila svoje pozicije, rahel je bil padec

glasov edino v Sovodnjah; poleg tega ima SSK svoje predstavnike v rajonskih svetih v goriški občini (v Pevmi je predsednik SSK, Joško Košič) in v krminskih rajonskih svetih. Slovenska skupnost je izvolila svojega zastopnika tudi v Krajevno zdravstveno enoto in po obstoječih dogovorih bi morala dobiti predsedniško mesto v Briški gorski skupnosti. Podrobno je tajnik Terpin razčlenil lanske volitve in pogajanja, ki so jim sledila za sestavo raznih odborov; po volitvah je pokrajinski svet potrdil načelo, da SSK stopi v odbore ali pa da preide v ostro opozicijo. Pred tem stališčem so se znašle v zadregi ostale stranke v goriški pokrajini, ki so ugovarile, da je SSK na odločnih pozicijah; nekateri so računali na njeno morebitno vzdržanje. Pogajanja so bila mučna in dolga, končno je prodrli predlog, da SSK stopi v odbore, kjer je to mogoče; naknadno se je izkazalo, da je bila izbira pravilna in rezultati so že vidni. Ta cilj oz. opredelitev si je zastavilo tajništvo v zadnjih dveh letih in ga je pokrajinski svet tudi osvojil. Danes ima SSK vnovčen velik politični kapital, saj bi sicer njena odsotnost postavljala stranko v vedno večjo izolacijo. Nadalje je Terpin govoril o bodočih nalogah stranke in naštel vrsto problemov, ki so še nerešeni in ki zahtevajo zavzetost vseh izvoljenih predstavnikov. Ko je tajnik podajal obračun notranjega delovanja stranke, je najprej omenil število saj tajništva in pokrajinskega sveta, zatem pa poudaril potrebo po večji organiziranosti in učinkovitejšem delovanju sekcij ter se zavzel za vedno višje oblike sodelovanja med vsemi strankinimi organi; utrditi je treba stike s tržaškim vodstvom stranke in našimi člani, ki delujejo v videmski pokrajini. Ko je govoril o stikih z matično domovino, je Terpin omenil razne oblike tega sodelovanja in izrazil potrebo po nadaljevanju obstoječih stikov, kar je potrdilo tudi nedavno srečanje med goriško SSK in občinsko konferenco SZDL iz Nove Gorice. Ob koncu je tajnik ponovno potrdil pravilnost izbire sodelovanja s štirimi strankami, podčrtal potrebo po utrjevanju stikov še posebno s KD in PSI in se izrekel za nadaljevanje oz. ohranjanje te politične iz-

dalje na 7. strani ■

Vesti iz Sovodenj

Odobritev občinskega proračuna

Na zadnji seji občinskega sveta, ki je bila v ponedeljek, 27. aprila, so občinski svetovalci odobrili proračun za tekoče leto: za proračun so glasovali svetovalci liste Občinske enotnosti, dva svetovalca SSK sta glasovala proti (z utemeljitvijo, da proračun ne vsebuje nič novega in ne predstavlja zagona delovanju občinske uprave), tretji svetovalec SSK pa se je vzdržal in svoje glasovanje utemeljil s tem, da so v proračunu nekatere postavke, ki izražajo del programa SSK iz Sovodenj. Glavne značilnosti tega finančnega dokumenta je pojasnil podžupan Vlado Klemše: proračun predvideva 312 milijonov rednih dohodkov, 335 milijonov pa je rednih izdatkov, za kritje razlike bo uprava zaprosila državo; vsekakor pa bo na razpolago še približno 424 milijonov lir, ki jih bo občinska uprava pridobila iz prenosa kapitalov, z najetjem posojil ter iz prispevkov za urbanizacijo po zakonu Bucalossi. Ta sredstva bo uprava uporabila na področju javnih del: za nakup šolskega avtobusa, za dograditev občinske telovadnice, za razširitev ceste iz Gabrij na Vrh, ostalo pa za manjša dela. Poleg nekaterih drugih vprašanj, je občinski svet razpravljal tudi o poimenovanju osnovne šole v Rupih po pisatelju Ivanu Preglju, kar bi po mnenju medrazrednega sveta lahko izvedli prihodnje šolsko leto.

Drugi netekmovalni pohod

Na pobudo krajevnih sekcij krvodajalcev, je bil preteklo nedeljo drugi tradicionalni netekmovalni pohod, ki je dobro uspel, saj se ga je udeležilo lepo število ljubiteljev peš hoje. Po približno dveh urah hoje, so se udeleženci zbrali na cilju pri Kulturnem domu, kjer so prejeli spominsko kolajno in zasluženi priznave.

»PRAZNIK FRITALJE« V RUPI

Pod zgornjim imenom se vsako leto ob koncu aprila in v začetku maja vrši v Rupih praznovanje, ki postaja čedalje pravo doživetje in srečanje Slovencev, ki se ob svobodni besedi in prijetni domači zabavi zbirajo v tej vasi. Praznik organizira domači pevski zbor Rupa-Peč, ki ga vodi Zdravko Klanjšček. Letošnji program je bil še posebej bogat in tudi na dobri kvalitetni ravni. Lahko bi rekli, da organizatorji vedno bolj skrbijo, da praznik zadobi veljavo in na ugledu, saj ni zgolj zabava že zadošten razlog za prirejanje podobnih domačih praznikov. Zaradi tega ljudje radi zahajajo ob tej priložnosti v Rupo, kjer dobijo poleg piščancev, dobrega vina in predvsem frtalje tudi nekaj kulturnega užitka. Praznik se je letos začel prvega maja; najprej je nastopil mladinski zbor iz Mirna, zatem pa moški zbor iz Krmina-Plešivega, igralska skupina društva »Štandrež« pa je prikazala enodejanko »Jubilej«. Na letoš-

njem prazniku je bil govornik dr. Rafko Dolhar, ki je podal nekaj misli ob 40. letnici oboroženega odpora slovenskega naroda in o trenutnem položaju Slovencev v zamejstvu. V nedeljo 3. maja je najprej nastopil mladinski zbor Rupa-Peč, nato dekliški zbor »Danica« z Vrha, sledil je nastop mešanega zbora iz Mirna in moškega »Ciril Silič« iz Vrtojbe. Posebno dobrodošel gost je bil mešani zbor »Iskra« iz Železnikov pri Škofji Loki, to je iz občine, ki je pobratena s Sovodnjami. Oba večera so za prijetno vzdušje poskrbeli člani ansambla »Tajms« z Opčin. Prireditve se je — kljub ne najbolj naklonjenemu vremenu — udeležilo veliko domačinov pa tudi gostov iz drugih krajev Goriške; na prireditvi so prišli tudi sovođenjski župan Primožič, pokrajinska odbornica Ferletič in deželni svetovalec dr. Drago Štoka, program je prenašala radijska postaja Trst A. »Praznik frtalje« je dobro uspel.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Izšlo je majsko »Ognjišče«

S platnice novega, majskega Ognjišča nas pozdravi lepa barvna fotografija, ki prikazuje zid z oknom stare primorske kmečke hiše, pred njo pa cvetočo trato in plavalaslo dekle v živobarvni pomladni obleki, ki nabira cvetje. Ta izredno lepa in uspešna fotografija razodeva roko in pogled mojstrskega fotografa ter ima v sebi mnogo značilno slovenskega in primorskega.

»Pismo meseca« na začetku revije ima naslov »Nekaj se je dotaknilo moje duše, od takrat verujem«. Gre kot skoro vedno za pismo dekleta, ki razkriva svoje duševne težave. Dekle piše med drugim: »Imam probleme, ki jih ne znam rešiti.

Pa naj se vam prej predstavim. Sem dijakinja in obiskujem srednjo šolo. Sem verna in redno hodim k maši. Ta moja vera včasih zaniha v minus. Ne morem reči, da takrat nisem verna, le pasivna postanem. Problemov ne morem rešiti s pogovorom, saj se s kakšno sošolko o tem ne morem pogovoriti, ker le ena zahaja k maši, pa še ta nima prave vere. Hudo mi je, ko v šoli udrihajo čez vero. Zadnja leta opažam, da hiše in bloki v našem kraju rastejo kot gobe po dežju. V njih je veliko mladih zakoncev, v cerkev pa zahajajo le babice, ki jih je žal vedno manj. Nekaj mladih žensk pride in pa peščica šolskih otrok, ki pa po osmem razredu neha obiskovati mašo. Srednješolske mladine skoraj ni. Tudi moja vera je imela različna obdobja ...«

Sledi pogovor z italijanskim pevcem lastnih pesmi in profesorjem Claudiom Chieffom, ki je nastopil v Ljubljani na povabilo Cirilskega društva slovenskih bogoslovcev. Zanimiv je članek

»Kdo je Jezus Kristus?«, ki govori o Jezusovi človeški podobi in o pričevanjih o tem. To tudi na osnovi mrtvaškega prta, ki ga hranijo v Turinu in v katerega je bilo po izročilu zavito Jezusovo telo po smrti na križu oziroma v grobu. Drug članek govori o jugoslovanskem, v bistvu slovensko-hrvaškem romanu v Rim v mesecu marcu. Objavljenih je tudi nekaj fotografij. Poleg tega pri naša nova številka Ognjišča še razne druge zanimive članke, kot na primer daljši spis o gradnji in sestavi orgel, knjižno rubriko s kratkimi oce-

Vinko Beličič

LETO BOROVE GRIZLICE

Izdala in založila DSM v Celovcu 1981

Strani 106 — Lir 3.500

Knjigarna Fortunato v Trstu

Peta številka

»Jezik in slovstvo«

Nova, peta številka mesečnika Jezik in slovstvo se začne z razpravo Rudolfa Neuhäuserja z univerze v Celovcu »K vlogi glasovne instrumentacije in glasovne metafore v lirski pesmi romantike s primeri iz Prešernovih poezij«. V njej bolj zanimivo, kot bi lahko sklepali po dolgem naslovu, obravnava nekatere jezikovne in stilistične finise v nekaterih Prešernovih pesmih. Razprava je bila napisana v nemščini in jo je prevedel v slovenščino Marko Kranjec. Avtor analizira glasovne značilnosti pesmi in pride do naslednjega zaključka: »Ti primeri iz Poezij kažejo, kako zelo prispeva k učinku Prešernove pesmi virtuosno obvladanje glasovne instrumentacije. Ta ne deluje samo v smislu romantičnega pojmovanja muzikalnega kot "prvine" umetnosti..., ampak dodatno prispeva še tisto pridvignjenost v transcendenco, v večno veljavnost, ki verze šele spremeni v umetnino. Hkrati pa tudi postane razumljivo, da postavlja prevajanje takih verzov v tuj jezik prevajalca pred skoraj nerešljive naloge. Kompleksna organizacija glasovne strukture je komaj ponovljiva, kar je razvidno iz Prešernovih lastnih prevodov. To tudi razloži, zakaj Prešernova lirika pri nemškem bralcu ni naletela na pričakovani odziv. Analiza tudi kaže, kako zelo ustrezajo Prešernove pesmi tipu romantične liri-

dalje na 7. strani ■

Klavirski večer v Trstu

V avditoriju radijske postaje Trst A je bil pred dnevi klavirski večer, ki sta ga skupno priredila šola Glasbene Matice v Trstu in deželni sedež Italijanske radiotelevizije v Trstu. Pet let po prometni nesreči, pri kateri sta blizu Novega mesta izgubila življenje profesor klavirja pri Glasbeni Matici Erminij Ambrozeta in njegova učenka, na Goriškem zelo aktivna glasbena delavka prof. Jožica Lasič-Čefarin, je bil koncert posvečen ravno spominu dveh rajnih glasbenikov. Nastopili so bivši gojenci profesorja Ambrozeta ter nekateri gojenci Glasbene Matice iz Gorice, Glasbene šole iz Kopra in konservatorija Tartini iz Trsta. Program sedmih mladih pianistov je vseboval pretežno klasike francoskega impresionizma. Pred začetkom glasbenega sporeda je imel uvodno besedo v spomin na profesorja Ambrozeta in na Lasičevo prof. Tomaž Simčič.

PROSTOR MLADIH

Mladi pod slušalkami

Na velikonočni ponedeljek zjutraj sem šel v Slivno, da bi voščil prijatelju. Maša v cerkvi sv. Magdalene se še ni končala in ker nisem hotel motiti s prihodom po ohajilu, sem raje počakal kar na cesti. Gledal sem latnik pod cesto, ko se je pripeljala mimo skupina nabrežinskih fantov na motornih kolesih. Ker se poznamo, so se ustavili. Takrat sem opazil, da enemu od teh gre črna žica iz žepa do naglavne slušalke, ki jo je nosil. Takoj, ko se je približal, pa sem še ujel, potihno sicer, ritem in melodijo neke sodobne »disco« pesmi. Ostal sem malo presenečen. Spraševal sem se namreč, kako se more nekdo, ki v družbi gre na izlet, na tak način izolirati od zunanjega sveta. Saj vendar gluhi hodi po svetu.

Ničesar drugega ne sliši kakor glasbo in še to tako, ki ti gotovo ne da dosti. Toda, tudi če bi namesto komercialne glasbe poslušal Beethovna, se stvar v bistvu ne bi spremenila. Vse skupaj je trajalo le nekaj trenutkov, ker fant, ko sem ga ogovoril, je takoj izklopil magnetofon, ki ga je nosil obešenega preko rame in si snel slušalke. Potem sva se prav lepo pogovorila. Vendar mi je zadeva z uporabo naglavnih slušalk in s takim poslušanjem glasbe na cesti, med učenjem, na vlaku ali ne vem kje, pustila čuden občutek.

V naslednjih dneh sem videl še veliko takih s slušalkami opremljenih mladih glav. Na barkovljskem nabrežju celo fanta in dekle, ki sta se sprehajala proti Miramaru. Držala sta se za roke in imela usak svojo slušalko na glavi. To se mi zdi naravnost psihopatičen primer, toda zgleda, da je to modna novost letošnje pomladi in novostim ljudje radi slede.

Kje pa je razlog, da je tako? Gotovo ima pri tem današnja potrošniška miselnost in sistem svojo vlogo. Mogoče, da današnja mladina tako ceni in ljubi sodob-

no »disco« glasbo, da se ne more in noče ločiti od nje. Zdi pa se mi, da je ta nova moda poslušanja glasbe na cesti ali kjer koli s pomočjo naglavnih slušalk, ki so povezane z mikrofonom, bolj kot vse drugo odlična, naravnost mefistofelska zamisel nekoga, ki pozna psiho današnjih najstnikov. Izgleda namreč, da je postal zelo splošen pojav, da se mladi v družbi, ki jih obdaja, čutijo osamljene. S tem nočem reči, da bi se mladina na splošno ne čutila del družbe. To ne! Saj je med mladimi veliko čuta za človeka, njegovo dostojanstvo, za trpljenje sočloveka. Nedvomno je, da je veliko dobrega v mladih generacijah. Zato pa, kje je vzrok, da pride do odtujitve nekaterih od okolja, v katerem živijo, kar jih privede do osamljenosti? Tega ne vem. Verjetno je to tako zelo individualno, da bi bilo potrebno obravnavati posamezne primere mladih, ki se tako obnašajo.

Glasba pa je odlična družba. Mogoče zato si nekateri delajo družbo tako, da poslušajo radio, plošče, gledajo televizijo. Toda to se mi še zdaleč ne zdi isto, kot hoditi, pisati, se učiti, delati, živeti pod slušalkami, ki te izolirajo od sveta, ki te obdaja in v katerem moraš živeti, četudi se čutiš osamljenega. Tak umik od sveta v svet pod slušalkami glasbe, ki si jo sam izbereš, lahko le prispeva k temu, da nekdo postane še bolj osamljen in neobčutljiv za družbo, ki ga obdaja. Zdravilo za občutek osamljenosti pa je življenje v družbi, pogovor s prijatelji, odprtost do sočloveka. Zrel človek ne more biti zaprt vase, se ne sme zapirati v subjektivni svet. Znati mora živeti v vsakem okolju in družbi, ki o kolje ustvarja.

Pojav naglavnih slušalk zato lahko le ovira dozorevanje in ne pomaga v bistvu tistim, ki se mogoče čutijo same, nezadovoljne s svetom in s samim seboj.

M. T.

Kongres Slovenske skupnosti v Gorici

● nadaljevanje s 5. strani

bire. Zatem se je spomnil vseh naših zavrednih Slovencev, ki so se v preteklosti znali zoperstaviti uničevalnim diktatorskim silam; omenil je tudi prizadevanja naše stranke, da bi čimprej dosegli zakonsko globalno zaščito in potrdil željo, da bi do tega kmalu prišlo, kar izhaja tudi iz točno sprejetih mednarodnih obveznosti.

Po poročilu tajnika Terpina je kongresu prinesel pozdrave pokrajinski tajnik SSK iz Trsta Zorko Harej, zatem pa še deželni svetovalec in tajnik stranke Drago Štoka, ki je prikazal nekatere pozitivne pa tudi negativne pojave v našem političnem življenju v zamejstvu. Po pozdravih je sledila debata o poročilih predsednika in tajnika. Težko bi bilo povzeti v kratkih besedah vse posege, na splošno bi lahko rekli, da so vsi govorniki podali poročilo o delovanju sekcij ali občin, kjer ima SSK svoje iz-

Debata je bila, kot rečeno, zelo živahna in nadvse pozitivna, s svojimi posegi so jo obogatili Remo Devetak, Marjan Černic, Karlo Brešan, Kazimir Humar, Marko Brajnik, Hadrijan Koršič, Mario Soban, Benjamin Černic, Miro Gradnik, Damjan Paulin, Ciril Terpin, Oskar Pavletič, Marija Ferletič in Albin Sirk. Ob zaključku je na nekatere posege odgovoril tajnik Terpin.

Zatem so bile na dnevnem redu volitve novega pokrajinskega sveta. Pravilnik SSK predvideva, da člane tega sveta imenujejo sekcije in da kongres imenovanja potrdi. Tako so bili za mesto Gorico izvoljeni Vladimir Šturm, Karlo Brešan, Mirko Špacapan st., Mirko Špacapan ml., Franc Podveršič, Niko Klanjšček, Viktor Prašnik, Marjan Černic, Andrej Košič; Štandrež bodo zastopali Božidar Tabaj, Marko Brajnik in Lucijan Krpan; Pevmo, Štmaver in Oslavje Silvan Bensa, Silvan Radinja in Emil Valentinčič; števerjanska sekcija je imenovala Hadrijana Koršiča, Simona Komjanca in Marjana Terpina; Doberdob bodo zastopali Mario Soban, Peter Ferletič in Evgen Ferfolja; Sovodnje Joško Maraž, Branko Černic in Benjamin Černic; iz Krmina so bili imenovani Miro Gradnik, Roman Keber, Stanko Prinčič in Vanda Gradnik; mladinsko sekcijo pa predstavlja Milan Jarc in Milenka Rustja. Po statutu so člani pokrajinskega sveta še Joško Košič, Stanislav Klanjšček, Drago Štoka, Damjan Paulin, Marija Ferletič, Maks Gergolet, Remo Devetak, Franc Kenda in Andrej Bratuž. Na kongresu so izvolili tudi razsodišče (Armando Skok, Albin Sirk, Ciril Terpin) in nadzorni odbor (Marjan Černic in Oskar Pavletič). Pokrajinski svet, ki je bil izvoljen na kongresu, se bo sestal v kratkem in izvolil predsednika, tajnika ter ostale člane tajništva.

Poravnajte naročnino!

voljene zastopnike. Izrečene so bile tudi nekatere kritike, ki pa niso izzvenele čisto negativno ali pa ki bi bile usmerjene v podiranje tega, kar je vodstvo stranke v teh zadnjih dveh letih opravilo. Rekli bi, da so bile vse pripombe dobrodošle in so prispevale k razčiščenju nekaterih notranjih vprašanj stranke in izboljšanju njenega delovanja; takih kritik bi si želeli vedno, saj je v nekaterih naših organizacijah zares včasih premalo pripravljenosti svetovati ali pomagati pri premoščanju določenih nepravilnosti, ki pa se — kot je naravno — pojavijo v vsaki družbi in SSK ni izjema.

Vodik namesto bencina

Pred nedavnim je bilo javljeno, da je skupina italijanskih kemikov naznanila, da bi vodik, pridobljen iz vode, lahko nadomestil nafto in bencin ter postal glavni energijski vir. Preizkuse so delali v Turinu in v Lozani v Švici ter baje odkrili cenen postopek za hidrolizo vode in za pridobivanje vodika za industrijsko uporabo. Predstavnik industrijske družbe Montedison dr. Guido Negri je povedal, da je postopek hidrolize postal cenen zaradi tega, ker uporabljajo zdaj za pridobivanje vodika iz vode oziroma za razkroj vode v njena elementarna sestavna dela vodik in kisik sončno svetlobo. Doslej je bila namreč glavna ovira ogromna potrošnja energije. Pri hidrolizi uporabljajo zdaj katalizator, ki temelji na občutljivem titanovem dioksidu.

Predstavnik industrije Montedison je tudi dejal, da so v laboratoriju po tem postopku uspešno pridobili vodik in da bodo nadaljevali raziskave in preizkuse v sodelovanju s turinsko univerzo. Dr. Negri je tudi dejal, da ne nameravajo ustanoviti eksperimentalne tovarne, ker bi to trajalo več let. Iz tega se pa da tudi potegniti zaključek, da so preizkusi že tako uspešni, da nima

pomena graditi posebne preizkusne tovarne, pa tudi to, da hočejo ohraniti kemični postopek hidrolize v tajnosti, čeprav je povedal, da tudi v Združenih državah že preizkušajo vozila na vodikov pogon. Problem je edino v tem, ker vodik zelo rad eksplodira in bi ga torej morali na nek način napraviti manj eksplozivnega. Verjetno mu bodo dodajali kako drugo manj vnetljivo snov. Če se to posreči, bo svet razpolagal za vedno z neizčrpno zalogo cenene energije in arabski petrolej bo dober le še za tehnične muzeje in morda za najlonske vrečke, ki jih dajejo v trgovinah.

—o—

ATENTAT V ZAHODNI NEMČIJI

Nobena teroristična skupina si doslej ni prevzela odgovornosti za umor ministra za gospodarska vprašanja v zahodnonemški zvezni državi Hesens Heinza Herberta Karryja.

Karry je pripadal liberalni stranki, atentatorji pa so ga ustrelili med spanjem v stanovanju v Frankfurtu. Streljali so skozi okno.

Peta številka »Jezik in slovstvo«

■ nadaljevanje s 6. strani

ke. Tako se enakovredno uvrščajo med mojstrovine evropske romantične lirike.

Marijan Smolik s teološke fakultete v Ljubljani pa objavlja razpravo z naslovom »Franc Veriti ali Jožef Burger?«, v kateri na novo odkriva pomen nekdanjega horjulskega župnika Franca Veritija za izboljšanje in jezikovno modernizacijo slovenskega besedila evangelijev, izdal pa je tudi več drugih pomembnih slovenskih nabožnih knjig. Pri tem je zanimivo, da je bil Veriti Furlan ali Italijan, rojen v Tolmezzu, in ni znal niti besedice slovensko, ko je prišel kot kaplan službovat v Slovenijo. S časom pa se je slovenščine tako naučil, da je postal plodovit in jezikovno odličen slovenski nabožni avtor ter se poskusil celo v nabožni povesti. Toda slovenske literarne zgodovine ga skoraj ne poznajo, morda prav zato, ker je bil tujec. Veritijeve jezikovne zasluge za modernizacijo evangeljskega jezika pripisujejo na splošno duhovniku Jožefu Burgerju. Veriti je deloval v Sloveniji točno v Prešernovem času: v Slovenijo je prispel, ko je bil Prešeren rojen, oba pa sta umrla leta 1849 in tudi razni drugi datumi v njunem življenju se čudno ujemajo, kot omenja Smolik v opombi. Sam pravi, da bi morda ne bil niti on postal pozoren na Veritija, ko bi mu ne bili naročili, naj napiše njegov življenjepis oziroma članek o njem za Slovenski biografski leksikon. »Ob koncu tega pregledovanja bi lahko kdo dobil vtis — piše Smolik — da mi je šlo za zmanjšanje zaslug Jožefa Burgerja glede izboljšanja bibličnega besedila v slovenskih lekcionarijih. Te zasluge so nesporne zlasti zato, ker je njegova redakcija lekcionarja v ponovnih izdajah segla tudi prek mej Kranjske, ker so jo ponatiskovali na Dunaju tudi kot šolsko knjigo, pa je kot berilo vzgajala rodove Slovencev. Hotel sem le opozoriti na pomen človeka, ki je v svojem času veliko naredil za slovensko kulturo, pa je zdaj preveč ob strani, morda tudi zato, ker je bil tujega rodu in ker so ga zasenčili veliki sodobniki. Najbrž tudi ta članek ne bi nastal, če ne bi moral pisati življenjepis za Slovenski biografski leksikon«.

Zanimiva je tudi razprava Jožeta Pogačnika »Črni zamorec« v Prešernovi baladi o Lepi Vidi, ki nam da slutiti izredno obsežno družbeno in geografsko ozadje te krasne slovenske ljudske pesmi, ki je nastala na Primorskem, pa je vendar v vsakem pogledu tako malo znana današnjim Primorcem, da je celo ime Vida med mladimi Primorkami skoraj neznano, medtem ko je zelo razširjeno med drugimi Slovenkami. Jože Mahnič pa piše o Župančiču kot prevajavcu. Zanimivo se bere tudi literarni potopis po Dravski in Mislinjski dolini, ki ga piše Božena Orožen in se bo končal v prihodnji številki. To vsebino dopolnjuje še nekaj drugih spisov in poročil.

—o—

Slovenski Klub in Založništvo Tržaškega Tiska vabita na predstavitevno srečanje

OB IZIDU SPOMINOV ALEŠA BEBLERJA

Knjiga je pod naslovom Čez drn in strn pravkar izšla v sodelovanju založbe Lipa in Založništva tržaškega tiska; predstavil jo bo Ciril Zlobec, navzoč pa bo tudi avtor.

Predstavitve bo v Gregorčičevi dvorani, Ulica sv. Frančiška 20/II, v torek, 19. maja ob 20.30.

MOSOLIMPIADA 80

0000 SAŠA RUDOLF 000000000000 31 0000

Stadion Lužniki,

1. avgusta 1980, popoldne

Zadnji dan atletike na igrah 22. olimpiade. Stadion Lužniki je polno zaseden, saj program poleg štafet in maratonskega teka predvideva finale v skoku v višino in v tekih na 1.500 metrov in 5.000 metrov. Točno ob 16.30 po krajevnem času se je pričel dvoboj na razdaljo med vzhodnim Nemcem Gerdgom Wessigom in poljskim svetovnim rekorderjem Wszolo. Že po prvih skokih je bilo jasno, da bo boj izenačen in da se bosta glavna favorita morala do zadnjega boriti tudi s Freimuthom. Pri 224 cm se je ustavil edini predstavnik Jugoslavije Komnenić, ki je za cm popravil osebni rekord. Odločitev je padla pri 231 cm, ki jih je Wessig preskočil že v prvem poskusu, Wszola pa pri drugem. Naslednja višina je bila usodna za Poljaka in Freimutha, ki je 231 cm preskočil šele pri tretjem poskusu. Toda Wessig se ni zadovoljil zgolj z zlato kolajno, uspešno je naskočil tudi svetovni rekord, ko se mu je v drugem poskusu posrečilo preskočiti 236 cm.

Medtem je bil dan štart za finale v moškem teku na 1.500 metrov. To je bila zadnja možnost za Sebastiana Coea, da se maščuje nad rojakom Ovetom, ki ga je premagal v teku na 800 metrov. Prva dva

kroga je Coe pretekel v glavnini in le pazil, da bi se Ovet in Nemec Straub ne oddaljila preveč. Kot ura je po točno načrtanem načrtu premikal noge, menjaval ritem, ga poostril in spet upočasnil. Prav to je verjetno zmedlo nasprotnike, saj sta Ovet in Straub pričakovala, da bo Coe pričel finiš pri 300 metrih, toda Sebastian je čakal, prepustil vodstvo Straubu. Le še 250 metrov, Coe je še vedno tretji, še 200 metrov, Coe nenadoma spremeni ritem, prehiti Ovetta in Strauba, ki skuša v zadnjih metrih nadoknaditi zamujeno, toda zaman. Britanski fenomen je dokazal svojo premoč in potrdil, da je bila izgubljena zlata kolajna na 800 metrih zgolj slučaj. Odprto vprašanje pa bo ostalo, kako lahko 180 cm visoki in le borih 54 kg težki Coe razvije v teku tako silo.

Komaj se je pleglo navdušenje nad taktično brezhibnim tekom Sebastiana Coea, ko so se na štartu pojavili finalisti teka na 5.000 metrov. Se bo Viren, dvojni montrealški zmagovalac na dolgih progah, maščeval za moskovski poraz v teku na 10 tisoč metrov? Se bo ponovila premoč etiopskih dolgoprogašev? Taka in podobna vprašanja so bila na ustih vseh dopisnikov, medtem ko so filmski snemalci uradnega celuloidnega posnetka o moskovskih igrah

v živo snemali reporterje radia in televizije. Sredi največjega razburjenja, ko so srednjeprogaši pretekli že osmi krog in se je tekma bližala najzanimivejšim trenutkom, sem za sabo zaslišal brnenje motorčka filmske kamere.

Miruts Yifter je še tekel v glavnini, čeprav je imela skupinica Tanzanijcev in Fincev dobrih 20 metrov prednosti. Še dva kroga in pol: Yifter spremeni korak, že je na čelu glavnine, še nekaj sekund in že je za petami prvih, jih prehiti in pusti za sabo. Zadnji krog preteče sam, ritem je celo upočasnil, saj ni nikogar, ki bi ga lahko resno ogrožal. 6 desetink za njim priteče Tanzanijec Myambui, Finec Maaninka pa ima že sekundo zaostanka. Miruts Yifter je torej moskovski junak v tekih na dolge proge. Doma je iz severa Etiopije, v uradnem seznamu atletov beremo, da je star 35 let in da je visok 163 cm. Toda vse bolj verjetno je, da podatki niso točni in da je bliže 40 letom kot pa 35. Po poklicu je podčastnik etiopskega letalstva, skrbi pa za ženo in 6 otrok. Neki nemški časopis je zapisal, da Yifter ne zna le šteti lastnih let, pač pa tudi ne krogov, ki jih preteče, saj je na neki mednarodni prireditvi pričel s sprintom dva kroga pred koncem in se nato ustavil v prepričanju, da je zmagal, ko je do konca manjkalo še en krog.

(Dalje)

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

- Jakec, jest rečem, de be anbot tolko lahko govorila tudi kej bol resnega jn ne zmiram same naumnosti. Postaumo reč kej od slovenskega jezika.
- Ma Mihec moj lubi, kej boma midva govorila od slovenskega jezika, ke ne znamo drugače ku po domače! Nej govorijo tu tisti, ke se zastopejo.
- Ne Jakec, tu je ku ana diskriminacija. Zakej be ne govorila od jezika, tudi če neč ne zastopema? Kej se je treba prou zastopet? Kolko ledi je, ke govori reči al komendira al rihta reči, ke se neč ne zastope. »Bratje vsi jednaki smo« poje tista pesem. Vidi, denmo reč, tisti Carter: je zašuštrov vso amerikansko politiko, ma vselih je vse prou. Kolko ledi ne zna govort jn vselih govori; nima glasa, nima uha jn vselih poje; ne zna slikat jn vselih slika; ne zna gospodart jn vselih gospodare; ne zna jegrat na

karte jn vselih jegra! Ti, Jakec, ne znaš kej je demokracija.

- Prou, prou! Jn ki čemo začent?
- Znaš, mene me narbol srbi beseda zaščita. Tista od »globalne zaščite slovenske majnšine.«
- Jn kej ti ni prou?
- Mi ni prou tu, ke videm, de nanka tisti, ke se narbol prizadevajo, ne znajo, kej ta beseda pomeni. Taljanska ustava prave: »lo stato tutela con apposite norme« ... jn taku naprej. Tisti »tutela« be pomenu »ščiti«. Ma od »tutela« se nanka ne govori. Namesto »tutela« be moglo bet »tollera«, kar be blo po naše »dopušč«, »prenaša«, »trpi« al tudi »tolerira«. Zatu ke vse tisto, za kar se naši jajcajo, spada u »dopušč« al »tolerira.« Če jemamo šule, če jemamo teater, če lahko govorimo slovensko (ma ne povsod) s tem naša majnšina še ni zaščiten, ma samo tolerirana jn še tu ne zmiram jn povsod.
- Jn kej be blo po tvojem »zaščita«?
- »Zaščita« be bli tašni zakoni jn tašno ravnanje, de be bli mi zavarvani pred tem, de počasi zginemo. Zatu be moglo bet zagvišano, de slovenske vasi ostanejo slovenske, de noben slovenski otrok ne smej u druge šule, ku samo slovenske. Pole — koker se u slovenskeh šulah učijo tudi taljanski jezek, taku be se moglo učet nekej slovenskega jezika tudi u taljanskeh šulah. Posebno pej tisti, ke jemajo opravka z dosti ledmi (politiki, župani, javni funkcionarji) be mogli sigurno znat tudi slovensko. Taku, de be na sestankih jn zborovanjih ne blo treba neč bacelirat sez prevajanjem. Govori taku al taku, vsi be vse zastopli. Ano be reku tudi zastran pod-

por slovenskem kulturnem ustanovam. Ker smo majnšina jn nas je — se zastope — malo, je vsaka kulturna reč bol draga, ker je mejn odjemalcev. Je mejn bralcov za časnike jn revije, je mejn ledi na prireditvah jn zatu je mejn inkasa. Za zaščiti slovensko kulturo na tem teritoriji be mogle slovenske organizacije dobet v eč jo podporo, koker italijanske, ke lahko računajo na več ledi jn večji inkaso. Znam tudi jest, de se tu sliši koker privilegij. Ma že sama beseda zaščita jema u sebi nekšen privilegij. Ma če čemo govort od zaščite, moremo sprejet tudi ta privilegij, ke je u zaščiti zapopaden. Svočas so ble tudi kašne polemike zastran uradnikov, ke be mogli znat jezik majnšine. Tudi na Južnem Tiro!skem so jemeli tu. Jn, se zna, so se nekateri jajcali, de na tu vižo be pršli u službo samo Slovenci, zatu ke Italijani slovensko ne znajo jn be bli taku diskriminirani jn Slovenci pej privilegirani. Ja, vdieš, ma tu be blo zaščita; vse drugo so samo bale. Tisto, kar so do zdej ani jn drugi govorili od zaščite, je prouza-prou samo toleranca. Ni zaščita, če lahko nekšni šempjasti »Slovenci« vpišejo svoje otroke u taljanske šule. Zaščita be blo, če be jem blo tu prepovedano. Tudi kar se tiče razlašcanja, ne be smelo jet taku naprej. Ma tudi tle bojo preci rekli, de tu je pruti napredki jn razvoju Trsta. Ma jest vse tu zastopem. Samo ne stojmo govort od zaščite, ke se nobenmi nanka ne sanja. Dejmo govort od »zakona za globalno toleranco slovenske majnšine.«

— Ja, ja, jn u ustavi nej bo zapisano: »lo stato tollera ...« jn ne »tutela«.